

DR. JÁRÁSI LÓRINC

Adatok a MÁLLERD tevékenységéről III.

A MÁLLERD célkitűzéseiben az elsők között szerepelt az erdőfelújítási hátralék felszámolása, az alföldi erdőtelepítések folytatása, de az anyagi helyzet ezt sem tette lehetővé. A Mi. Eig. 1946 januárjában 1,04 millió, márciusban 14 millió, májusban 3 milliárd pengő „kölségadományt” kért a 22,21 hold államerdészeti csemetekert munkáira, de „az igényelt ellátmánynak csak oly töredékét kapta..., hogy azzal a megkezdett munkálatokat a legelején abba kellett hagyni”.

1946 őszén felmérték az erdőfelújítási feladatokat, és megállapították, hogy az 1945 előtti véghasználatok után 9689 hold erdősítés és 4464 hold pótlás szükséges. Az 1947. évi feladatként a hátralék 1/10 részét – 1415 hold – és az 1945/46. évi becsült kötelezettséget – 1858 hold – összesen 3273 kat. holdat terveztek. Az 1945 őszi maktermésből 598 hold természetes újjalattal számoltak, így mesterségesen erdősítendő 2675 hold.

Készletben volt 272 mázsa tölgyem és 1,78 millió db csemete, ezért legfeljebb 1200 hold volt erdősíthető. Pénz hiányában azonban ez sem valósulhatott meg, a túlkoros, elsősorban fenyőcsemetéket a fásítási mozgalom keretében az ifjúsági szervezetek ültették el. Az erdőtelepítést sem folytathatták, mert a kijelölt területek nagy részét a földreform során kiosztották.

A csemetetermelés fejlesztését és az erdősítési hátralék felszámolását az első hároméves tervnek a háborús károk felszámolását célul tűző állami beruházásai tették lehetővé. Ennek eredményeként 1949 tavaszán a Mi. Eig. már 188 hold csemetekerttel, két magpergetővel rendelkezett és a há-

roméves terv időszakában a tervezett 4472 hold helyett 7721 hold erdősítést végeztek az erdőgondnokságok.

A MÁLLERD kezdte el a szállítás gépesítését, amikor 1946-ban amerikai kölcsönből tehergépkocsikat vásárolt az amerikai hadsereg európai készleteiből. A gépkocsipark fokozatosan bővült, és 1949 tavaszán a Mi. Eig. 11 db (88 tonnkapacitás) tehergépkocsival rendelkezett.

A faanyagmozgatás fejlesztését és biztonságosabbá tételét szolgálta a MÁLLERD 8095/1946. sz. utasítása: „5 évre előre sürgős tervezetet dolgozzanak ki a szükséges út, vasút vagy esetleg kötélpálya építésére”. Ezen tervezetek alapján kezdődött el 1951/52-ben a főfeltáró utak építése a Zempléni-hegységben.

A MÁLLERD szervezetei; az erdőgondnokságok (fűrész- és vasútüzemek) és az erdőigazgatóságok a felsőbb szerv által jóváhagyott költségvetés alapján gazdálkodtak, de a MÁLLERD nem költségvetési szerv, hanem a budapesti cégbíróságnál bejegyzett egyéni cég volt, amelynek tulajdonosa a magyar állam. Az erről szóló ügyirat másolatát irattáramból adtam át főszerkesztőnknek, aki szép külső formában ismertette azt a szakközönséggel (Erdészeti Lapok 1996. 196. oldal).

A MÁLLERD azért nem végezhetett „hasznos” beruházásokat, mert láttuk, hogy pénzfeleslegei nem voltak. A politikai és szociális szempontok alapján megállapított faárak még az önköltséget sem fedezték, a fatermesztés költségeit pedig állami beruházásból biztosították. Árbevételéből csak arra jutott, hogy magánszemélyektől felvásárolták az elhasznált 60-96 kg-os Rinco, Dolmar, Stihl stb. motoros fű-

A Magyar Tudományos Akadémia Erdészeti Bizottsága és a Soproni Egyetem Erdőmérnöki Kara rendezésében Fekete Lajos születésének 160. évfordulóján DENDROLÓGIAI KUTATÁSOK A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN c. emléküléssel egybekötött tudományos tanácskozást tartott.

Elhangzott előadások:

Bartha Dénes (SE EMK Növénytan Tanszék): Fekete Lajos élete és munkássága

Bordács Sándor (Mezőgazdasági Minősítési Intézet): A szlavón tölgy [*Quercus robur* L. ssp. *slavonica* (GÁY.) MÁTY.] rendszertani besorolása és természetes elterjedése, genetikai vizsgálatok alapján

Kézdy Pál (Bp.-i Természetvédelmi Igazgatóság): A molyhos tölgyek taxonómiai problémái a Kárpát-medencében

Borovics Attila (ERTI, Sárvár): A tölgyhibridek kutatásának új eredményei

Béres Csilla (KLTE Ökológiai Tanszék): *Quercus petraea* és *Q. cerris* fafajok víztartalmának műszeres (CT, MRI) vizsgálata

Schmidt Gábor (KÉE Dísznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszék): Dendrológiai kutatások a KÉE Dísznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszékén

Bényeiné Himmer Márta (KÉE Növénytan Tanszék): a *Hedera* nemzetség fajainak jelenléte és kölcsönhatásai a hazai természetes és kultúrflórában

Facsar Géza (KÉE Növénytan Tanszék): *Rosa* fajok flóraindikációs értéke a Kárpát-medencében

Szóllósi István (JATE Növénytan Tanszék): Úgynevezett gyökérsarjak nyitvatermőknél és zárvatermőknél

Bölöni János (SE EMK Erdőművelés Tanszék): A hazai *Cotoneaster* fajok taxonómiai és ökológiai kérdései

Király Gergely (SE EMK Erdőművelés Tanszék): A magyarországi őshonos *Ribes* fajok taxonómiai és areál-geográfiai problémái

Gerzson László-Sipos Elek-Tóth Imre (KÉE Dísznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszék): Kutatási eredmények a *Tilia* és *Sorbus* nemzetségeknél Domokos János és Kárpáti Zoltán munkássága alapján

részeket, amelyekből egy-egy jutott a Bükk hegységbe és a Hegyközbe.

Az erdészeti igazgatás átszervezéséről szóló 12.130/1945. M. E. sz. rendelet alapján 1946. május 10-én az erdőfelügyelőségekre szállt át az erdőigazgatóság hatósági jogköre. Megszűnt az erdészeti segédszolgálat, és az erdőgondokságok vették át az államerdészeti kezelés nehéz feladatait is.

A legtöbb gond a földreform végrehajtásából adódott, mert minden érdekelt szerv másként értelmezte a jogszabályokat. Az erdészeti szervek az erdőkkel együtt átvették az erdőhöz tartozó egyéb területeket is, de ugyanakkor a községi földrendező bizottságok kiosztották azokat a földigénylőknek. A nagybirtok részeként elvették az erdészeti alkalmazottak illetményföldjét, réjtjét, a vadföldeket, sőt erdészházakat, „mert az is a grófé volt”.

A jogszabályok előírták: „Megváltás alá kerül minden 10 kat. holdnál nagyobb erdőterület... a 10-100 kat. hold kiterjedésű erdők állami ellenőrzés mellett községi tulajdonba, a 100 kat. holdon felüli kiterjedésűek pedig állami tulajdonba kerülnek.” Ahol nincs, vagy kevés a felosztásra kerülő mezőgazdasági ingatlan, ott a földművelésügyi miniszter közbirtokossági erdők létesítését rendelheti el.

Egyes községhatárokon belül lényegében csak az erdő tartozott a nagybirtokhoz, így az itteni földigénylők 500-1000, sőt 3000 hold államosított erdő kiosztását, a termelések leállítását követelték, amit az erdőigazgatóság nem teljesített. Az erdőgondokságok helyzetjelentéseiből és a korabeli újságcikkekből tudjuk, hogy mennyi alaptalan támadás, feljelentés, rágalom érte ezért az erdészeti alkalmazottakat.

A pártok agrárprogramjai csak általánosságban foglalkoztak az erdővel. A Nemzeti Parasztpárt szerint az erdőt vagy állami tulajdonba és egységes erdőgazdasági kezelésbe kell venni, vagy községi birtokba adni és az erdőgazdaság kezelése alá helyezni. Országosan ezt támogatta a Magyar Kommunista Párt (MKP) is, de 1945 őszén, a Zemplén megyei programban meghirdették: Pálháza térségében vegyék bérbe „az összes ott elfekvő erdőségeket... melyet Kántor Elek fakitermelő bérel, s ahol nagyarányú fapanamákat lepelleztek le”. (Zempléni Népiújság, 1945. okt. 28.)

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület a Szent Gellért téri Sziklakápolnában Szent Borbála tiszteletére ökumenikus istentiszteletet tartott.

A Szociáldemokrata Párt támogatta a jogos erdőigényeket, mert az erdőt kérő faluk lakosai „jórészt fakitermeléssel foglalkoznak... a föld azé legyen, aki megműveli.” (Zempléni Barátság, 1946. febr. 22.)

A Független Kisgazda Párt lapjai (Miskolci Hírlap, Zempléni Kis Újság) elleneztek az erdők felosztását, de szót emeltek a 10-100 hold kiterjedésű erdők államosítása ellen. (Miskolci Hírlap, 1946. dec. 12.)

1947 elején a Gazdasági Főtanács már nem tartotta kívánatosnak, hogy az államosított erdőkől újabb közbirtokossági erdőt juttassanak, ezért a 230.389/1947. FM utasítás felfüggesztette a közbirtokosságok létesítését. Az erdőfelügyelőségek körlevelekben magyarázták, hogy az intézés alatt levő közbirtokosságok „megszervezendők és... a birtokbaadás folytatandó”, a Zempléni Népiújság mindenben a „reakció mesterkedését” látta.

„Meddig mesterkedik Bárányos miniszter? Komlóska meg akarja kapni az erdőt!” címmel általános támadást indított az erdészeti ellen: „... a miniszter úr... a hegyi községek szájából akarja kihúzni a falatot antidemokratikus, népellenes rendeletével... hol valami formahiba, hol a paragrafusok másféle csúrés-csavarása révén meg tudták akadályozni a reakciós urak a hivatalban, hogy a nép megkapja az erdőt... L. erdőgondnok mindent elkövetett, hogy ne kapják meg az erdőt... végül sikereült B-listára helyezni... K. főmérnök úr se a demokrácia védelmére tette B-listára a baloldali gondolkodású erdőőröket, hanem azért, hogy ne lássanak bele a kártyáiba...” (Zempléni Népiújság, 1947. febr. 2.)

A „Tiszakarád, Vajdácsonka népének és az Erdőhivataloknak tanulságul” c. cikk még külön is figyelmeztette az erdészeti tisztviselőket: „legközelebb a falusi szegény nép esetleg már nem a Kommunista Párthoz fordul segítségért, hanem igazságának tudatában elintézi azokat az urakat, akik

Az ausztriai állami erdőknek Pöggstall melletti központi csemetekertjében állott magpergető tavaly nyáron porig égett és idén teljesen újjáépült.

Egyetlen földszintes épületben került elhelyezésre a toboz-szín, utóérlelő, pergetőhelyiség, magraktár, csomagoló a hozzá tartozó laborral és irodaszobával együtt. Az egyedi tervezésű és gyártású magpergető berendezés két részből áll. Az egyik dupla-falú pergető kamra, amelyben elektromosan vezérelt meleg levegőben nyílik meg a toboz, a másik a magot elválasztó forgó dob. A pergetőbe a toboz 36 rekeszben elkülönítve, egy műszakban 800 kg mennyiségben kerülhet. Ez lehetővé teszi egészen kis mennyiségnek külön-külön kezelését is. Az eljárással a mag még a korábban csak tobozzúzással feltárható vörös- és cirbolyafenyő esetében is kinyerhető. Az ugyancsak új szárnyaltalanító és tisztító berendezések a 100%-ot közelítő magtisztaságot adnak.

Az üzem az új pergetési idényre 5 hónap alatt, az 5,5 millió ATS tervezett összköltséget tartva készült el.

(ÖFZ 1996. 3. Ref.: Jérôme R.)

még most is ellene dolgoznak.” (Zempléni Népújság, 1947. febr. 9.)

A Miskolci Hírlap (1946. dec. 3.) egyetértett a Gazdasági Főtanács határozatával, mert az „véget vet annak az állápotnak, hogy az erdőt mindenki azonnal szétosztható közvagyonnak tekintse.” A Zempléni Kis Újság (1947. márc. 9.) is az erdők védelmében írta: „bármennyire is fájhat egyes községek lakóinak, hogy nem juthatnak... saját erdőterülethez, mégis meg kell értenünk a Gazdasági Főtanács intézkedését, mert az ország erdővagyonra leromlásának és további szétdarabolásának csak így lehet gátat vetni”.

Az MKP különösen Zemplén megyében (titkárok Aczél György és Uszta Gyula), és az ide tartozónak vélt abaúji Hegyközben támadta az erdészetet. Az MKP Panasziroda útján beavatóztak mindenbe; épületfa kiutalás, erdei legeltetés, fakitermelés leállítás, az erdőügyek intézése stb. szerepelt napirenden.

Az erdőért folyó harcban külön színfolt volt a nemzeti-ségi kérdés, mert a Magyarország és Csehszlovákia között létrejött lakosságcsere-egyezmény alapján a csehszlovák megbízottak áttelepülésre biztatták a Zemplén-hegység szlovák nemzetiségű lakosait. Az MKP újabb erdők kiosztását, 10 000 m³ fakitermelést (munkaalalom), baranyai sváb falukba való áttelepülést stb. ígért a maradónak. A sajtó lelkes beszámolókat közölt a gyűlésekről: „Itthon maradunk! ... Komlócska szlovák népe hű marad szülőföldjéhez!” és bírálta az „erdész urakat”.

1947 nyarán, az országgyűlési választásokra készülve különösen Abaúj megyében lángolt fel az erdészet elleni hecc-kampány. „Az ősi jogot követeljük Kovácsvágás kuruc népének” c. cikkében az Abaúj Népe (1947. júl. 20.) már azt írta: mindenki „egyenlő mértékben részesüljön... az erdőközirtokosságban”. Figyelmeztette a szikszói erdőfelügyelőt, aki „nem túlságos jóindulattal kezeli a szegény nép erdőügyeit.”

A vita alapja az volt, hogy Kovácsvágás nemesi község az 1790. évi LVII. tc. alapján, 1841-ben befejezett arányosítási perben kapta a radványi uradalomtól a 2643 úrbéri hold erdejét, amelyben más-más arányrésze volt minden lakosnak. Az erdőtvény alapján ezt tartotta be az erdőfelügyelő, az erdőgondnok, viszont az újság a „kémények szerinti egyenlő mennyiségű fa” elosztását követelte.

Az Aranyosfüdőn rendezett bálon „megverték a népnűző erdészurakat... nem helyeseljük az aranyosi fiatalok heveségét és tettegességét, mindenesetre örömteli jelét látjuk annak, hogy az urak elvesztik minden varázsukat és a nép öntudata erősödik.” (Abaúj Népe, 1947. júl. 20.)

Az Abaúj Népe „A kommunisták kiharcolták az erdőjuttatást az érdekelt községeknek” c. cikke (1947. aug. 24.) már nyílt választási agitáció volt. „A kommunisták, a nép fiai... harcot indítottak, hogy a hegyvidéki falvak dolgozói erdőt kapjanak... A kiharcolt erdőket a Kommunista Párt képviselői a Földhivatal vezetőivel együtt már részint átadták, részint a közeli napokban adják át... Ebből is látszik, hogy a nép egyetlen reménye a felemelkedésére az 1-es kocka.”

A választók azonban nem az 1-es kockára szavaztak, mert Abaújban „Első lett az urak parasztellenes pártja... Hegyköz leszavazott Barankovicra, akit soha nem ismert... Hogyan szavazott Abaúj népe?” (Abaúj Népe, 1947. szept. 2.)

Tovább támadták az erdészeket, az MKP abaúji programjának 3. pontjában szerepelt: „Az állami erdőhivatalok személyzetének átvizsgálása és a felesleges vagy gáncsoskodó tisztviselők eltávolítása, illetve kicserélése. Az erdőhivatalok munkájának megvizsgálása és a nép érdekeire való áthangolása.” (Abaúj Népe, 1947. szept. 28.)

Az erdészeti szerveknek köszönhető, hogy mindezek ellenére Abaújban 2833, Borsodban 4013, Zemplénben 1256 kat. hold államosított erdőt adtak vissza a közbirtokosságoknak. Figyelmet érdemel, hogy Borsod megyében minden izgatás nélkül annyi erdőt adtak vissza, mint a másik két megyében összesen. A 8102 hold visszaadott erdőért 1945 nyarán „a földreform szabotálása” címen a rendőrség letartóztatott főerdőtanácsost, tüzemi tisztet, erdőőröket, 1946/47-ben B-listáztak erdőgondnokot, alerdészt, erdőőröket és meghurcoltak sok erdészeti tisztviselőt.

Számtalan támadás érte az erdőgondnokokat a munkások alkalmazása miatt is. A kevesebb fakitermelés miatt 1947-ben csökkent a munkalehetőség, a Szovjetunióból tömegével érkeztek haza a hadifoglyok, ezért a munkásbázisnak számító hegyi falukban nagy volt a munkanélküliség. A helyi érdekvédelmi szerv, a FÉKOSZ (Földmunkások és Kisbirtokosok Országos Szövetsége) határozta meg, hogy milyen anyagi helyzetben levő munkások alkalmazhatók az

IRÁLY
LÍZING KFT
a Baumag csoport tagja

1075 Budapest, Madách Imre tér 4. II. em.

Új és használt
erdőgazdasági gépek,
fafeldolgozó eszközök,
földmunkagépek, járművek
beszerzésének finanszírozása

tartós bérleti

konstrukciókkal,
egyéni igények figyelembevételével,
gyors ügyintézással

Tel.: 327-8456, 327-8404, 06-30-707-064
Fax: 327-8451

erdei munkáknál. A viták szemléltetésére néhány részlet a FÉKOSZ titkárok leveleiből:

„A munkaközvetítés a szakszervezet törvénybe iktatott joga... felhívom mérnök úr figyelmét arra, hogy mivel már kétszer személyesen figyelmeztettük, hogy csak a Fékoszba belépett munkásokat fogadjon és alkalmazzon munkába. Ha a felhívásnak továbbá sem tesz eleget, akkor kénytelenek vagyunk a feljelentést megtenni.” „... szíveskedjen odahatni, hogy a munkások a Fékosz könyvüket illetőleg a bélyeget ragasztassák be, mert ha ez nem történne meg, úgy kénytelen lennék a felettes hatóságaimnak jelenteni, ami csak az Erdőhivatalnak bonyodalmat és kellemetlenséget hozna.”

Ha az erdőgondnok megírta pl., hogy a termeléshez 22 főt, az útjavításhoz 2 napszámot, a határsáv tisztításhoz 5 „nődolgozót szíveskedjék kijelölni”, akkor jött az alkudozás. Ki hova menjen, feszített a norma, kicsi a napszám, nincsen lábbeli stb. A helyi sajtó ebből a vitából sem maradt ki és mindig a FÉKOSZ szerveket támogatta, mert a Magyar Famunkások Szabad Szakszervezetével kötött kollektív szerződést a FÉKOSZ helyi szervei nem akarták elfogadni. Magasabb béreket követeltek és az Abaúj Népe (1947. nov. 16.) akkor is kedvező normákról, 30% béremelésről, munkásvédő szociális intézkedésekről írt, amikor a normarendezés miatt még 10% sem volt a béremelés, nem volt elég kenyér, munkaruha, gumicsizma stb. és vita vitát követett.

Ezért is volt alapvető jelentőségű a MÁLLERD 1949. márciusi intézkedése, amelyben állandó erdei munkások alkalmazását rendelte el és a Mi. Eig.-nak, a 24 erdőgondnokságnál összesen 154 fő „teljesen nincstelen... politikailag teljesen megbízható munkavállalók” kijelölését engedélyezte.

Bízom abban, hogy a hiányos adatok és források ellenére is sikerült szemléltetnem, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén megyében milyen körülmények között dolgoztak elődeink a MÁLLERD szervezetében. Tisztelettel kell adóznunk mindazoknak, akik vállalva a megbélyegzés és meghurcoltatás következményeit, ellene szegültek az erdők felosztásának és elérték, hogy az erdő ne legyen pártpolitika játékszere, hanem az egész ország érdekeit szolgálja.

Az Első Év

*A Lelkiismeret által a Szükség fogantatott
És Törvény szabta bölcsöd oldalát*

*Nem kértek Rád áldást, de átkok közt is
Volt, ki várt Reád*

Sokáig vajúdtál...

*Míg egy napon a legtisztább fagy-hideg ölelésből
Pillangó szárnyad kibontva megszülettlél
Egy éve már.*

Most, hogy Erdő-Örök-Idővel visszagondolok

Kavargó emlékképeid között

Idézlek magamban nekünk:

Hogy is hívnak és ki vagy

Kinek szolgálsz és miért

Jobb így, vagy visszavágysz

Elvetélt álmaid közé?

Már nincs visszaút, túrnöd kell

Tudom, van vérted, az segít

És csak Hit kell, Benned való.

Tetszel nekem Te újszülött Remény!

Pedig szídtunk és okoltunk

Értékelünk, visszakióántunk

Panaszkodtunk, megsértődtünk

Júdást kerestünk...

De Te túrtél, ahogy mindig is

Ne hagyd Magad! Nem vagy egyedül

Hisz már 1 éves vagy

Boldog születnapot, Erdészeti Szolgálat!

„i”

FELHÍVÁS!

Az 1990-ben, az OEE évszázados könyvtárának fenntartására és fejlesztésére létrehozott

WAGNER KÁROLY alapítvány

kéri mindazok segítségét, akik még nem döntöttek személyi jövedelemadójuk 1%-áról: gondoljanak e nemes célra, járuljanak hozzá az OEE szakkönyvtárának fejlesztéséhez!

A szükséges adatok:

Wagner Károly Alapítvány

1121 Budapest, Csillagvölgyi u. 5-7.

Adószám: 19670450-2-43

Pénzforgalmi jelzőszám: KHB Rt., 214. fiók
10402142-21414659-00000000

A barcsi Dráva Völgye Középiskola erdész tagozatára **igazgatóhelyettesi állást** hirdet. A felvételnél előnyt jelent a pedagógiai végzettség.

Feltételek:

erdőmérnöki végzettség
5 éves gyakorlat
német nyelvtudás

Jelentkezés:

részletes szakmai önéletrajzzal.

Cím:

Dráva Völgye Középiskola
7570 Barcs, Latinca S. u. 13.
Telefon/fax: 82/462-611.

Biztató eredmények

A jelenlegi tuskókiemelési technológiák nagy hátránya, hogy a kiemelt és a területen sorokba összetolt tuskó nagy területet foglal el, akadályozza az erdőben a munkavégzést. Ezenkívül károsítja a talaj felső rétegét és nehezíti a további talaj-előkészítést végző gépek munkáját.

A nyírségi szakemberek érdeklődését felcsigázta az újszerű tuskózási eljárás, mely forradalmasíthatja a laza szerkezetű talajokon végzett tuskókiemelést. Az első próbálkozások 1995 őszén Penészlek 57/C, 57/M, 58/H erdőrészekben 9,4 ha-on történtek. Az itt végzett munkafolyamatokat egy technológiai sorba szedtük.

A „KÖNNYŰ TUSKÓZÁSOS” teljes talaj-előkészítés eljárását kidolgozták: Könnyű István, Sándor Béla, Elek Sándor, Sári Zsolt.

Az újonnan választott tuskókiemelő gép képességei jelentik az előnyt az elterjedten használt SZ-100 vagy T-130 lánctalpas traktorra alapozott eljáráshoz képest.

A feltakarított vágástéren gumikerekes, önjáró összkerék meghajtású forgórakodó gép – Caterpillar 212 BFT – a gémjére szerelt kiemelő adapterrel szakítja ki a teljes tuskót az erősebb oldalgyökerekkel együtt.

Az egyedi kialakítású tuskókiemelő villa hidraulikusan működtethető csuklóval illeszkedik a géphez. Kialakítása lehetővé teszi a tuskó megfogását és a szállító járműre rakását, miközben a tuskót néhány mozdulattal megrázva a gyökerek közül a talajt csaknem teljesen eltávolítja.

A tuskó helyén keletkezett krátert a gép, ill. a kiemelő adapter segítségével feltölti, felszínét elsimítja. Az így elegetett talajfelszín alkalmas a következő munkaművelet elvégzésére és a tuskólehordó jármű közlekedésére. Ez a jármű billenő rakfelületű és terepjáró képességű (pl.: terepjáró IFA vagy MTZ pótkocsival).

A kiemelést követően azonnal (egy mozdulattal) járműre rakott tuskó az erdőrészt területéről a máglyaképzés helyére vihető, ahol a leterhelés billentéssel történik.

A máglya (kazal) helyének kiválasztásakor lényeges szempont, hogy az erdőrészt területét minél kisebb mértékben foglalja el, de az ily módon hasznosíthatóvá és számba vehetővé vált fatérfogat későbbi értékesítésének és elszállíthatóságának lehetőségét is célszerű figyelembe venni.

A legkisebb helyfoglalás érdekében, a máglyához szállított tuskókat a tuskókiemelést végző önjáró forgórakodóval ajánlatos kazlanni.

A fentiek szerint kituskózott terület a gyökérfésülés nélkül mélyforgatható. A mélyforgatás kellő vonóerejű gumikerekes traktorral vagy a korábbi technológia szerint használatos lánctalpas traktorral is végezhető.

Műveletek összehasonlítása

Hagyományos T-130 erőgép	Könnyű-féle eljárással:
1. tuskó kiemelés	1. tuskó kiemelés, felterhelés
2. tuskóletolás, tuskósor kialakítás	2. kiszállítás
3. mélyforgatás	3. máglya képzés
4. simítózás	4. mélyforgatás
	5. simítózás

Megjegyzés: A Könnyű-féle eljárásnál a mélyforgatás felváltható normál, a mezőgazdaságban szokásos szántással vagy esetleg forgatás nélküli sekély talajműveléssel.

A Könnyű-féle eljárás eszközei:

Tuskókiemelés

Alapgép: 100 LE-nél nagyobb motorteljesítményű, legalább 15 tonna kiemelő-húzóerő kifejtésére képes, 18 tonnánál nagyobb önsúlyú, önjáró összkerék-hajtású hidraulikus járó- és emelőszerkezetű, gumikerekes, tololapos letámasztású forgórakodó.

Adapter: a géphez hidraulikusan behajtott tuskókiemelő villa.

Tuskó kiszállítás: lehetőleg összkerék-meghajtású, billenő tehergépkocsi, esetleg mezőgazdasági vontató és billenő pótkocsi.

A Magyar Tudományos Akadémia Erdészeti Bizottsága és a Soproni Egyetem Erdőmérnöki Kara rendezésében Fekete Zoltán születésének 120. évfordulóján Faterméstani kutatásaink múltja, jelene, jövője c. emléküléssel egybekötött tudományos tanácskozást tartott. Előadások:

Gál János (SE EMK Erdőrendezéstani Tanszék): Fekete Zoltán élete és munkássága

Solymos Rezső (ERTI Budapest): A hosszú lejáratú faterméstani kutatások 35 esztendeje

Somogyi Zoltán (ERTI Budapest): Gondolatok a faterméstani kutatások jövőjéről

Király László (SE EMK Erdőrendezéstani Tanszék): A faterméstani fogalmak kérdése

Csókáné Szabados Ildikó (ERTI Budapest): Évgyűrű-vizsgálatok a faterméstani kutatásokban

Veperdi Gábor (ERTI Budapest): Az erdőnevelés modellezése

Béky Albert (ERTI Sárvár): Növekedésvizsgálatok gyertyános-tölgyesekben

Rédei Károly (ERTI Kecskemét): Akác és nyár fatermési kutatások az Alföldön

A résztvevők az emlékülést követően megkoszorúzták Fekete Zoltán sírját a soproni evangélikus temetőben.

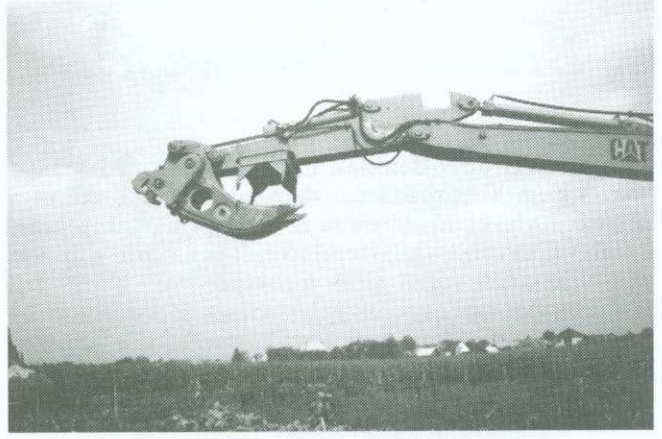

Mélyforgatás: 120 LE-nél nagyobb motor teljesítményű gumikerekes traktorvontatású eke, vagy lánctalpas traktorvontatású hidraulikus működtetésű rigoleke, vagy más típusú mélyszántó eke.

A mélyforgatás adott körülmények között elhagyható, sekélyen, illetve középmelegen szántó mezőgazdaságban használatos eszközzel is végrehajtható.

Előnyök: a hagyományos tuskózásos teljes talaj-előkészítéssel szemben:

- A talajszelvény humusztartalma, termőrétege változatlan marad, nem kerül letolásra a tuskóisorba.
- A tuskó kiemelését a hosszú idő alatt kialakult talaj megbontása nélkül végzi el.
- A tuskókiemeléssel egy időben az altalajlazítás is megtörténik, így a mélyforgatás elmaradhat.
- Növekszik a hozamterület, a folyónövedék és az összes fatermés, mivel az elgyomosodó böhöncökkel elburjánzó, kórokozónak fészket adó, az erdősfítés ápolását akadályozó, tuskóisorok nem foglalják el a felújított erdő-részlet területének több mint 15%-át.
- Szabadabb az ültetési sorirányválasztás.
- Csökken az ápolásnál gép fordulói miatti területvesztés és a gép okozta károsítás.
- A későbbi fahasználati és anyagmozgatási munkák során a tuskóisorok nem képeznek közelítési, szállítási akadályt.
- Gazdaságosabb, mert a tuskó kiszakításakor járószerkezet nincs igénybe véve.
- Kíméletes, mert a kerék a munka során nem szagatja össze a talaj felszínét.
- Jobb a tuskózás minősége: a munkavégzés közben a gépközeli pontosan, kényelmes helyzetből látja a munkaterületet.
- A tuskók fafajtól függően 0,5-3,0 m-ig magukkal hozzák a vastagabb oldalgyökereket is, így a további talajmunkák könnyebben végezhetők.
- Munka szélessége többszöröződik, mivel egy állásból a gémkinyúlás hatósugarán belül több sor tuskóját is eléri.
- A hidraulikus erőátvitel miatt tág határok között képes erő kifejtésre, energiahasznosítása hatékonyabb, ezáltal kevésbé szennyezi a levegőt, a környezetet.
- A többcélú gép egyéb rakodási- és földmunkára is alkalmazható, ezáltal jobban illeszkedik az adott vállalkozás eszközzrendszerébe.
- Mozgékonyabb, kisebb távolságokat rövid idő alatt megtesz (20 km/h sebesség).
- A tuskó energetikai célra felhasználható, ezért felértékelődhet.

• Magyarországon az építőiparban meglévő 12-18 tonna önsúlyú forgórakodókkal ez a technológia megoldható.

Hátrányok:

- Az import alapgép drága, ezért nagyobb amortizációval kell számolni.
- A gumiköpenyek érzékenyek a tuskófelszakadásra (szakkáll). Igényes vágásterületi rend kialakítása szükséges (gallyak alapos letakarítása).
- A Könnyű Erdőbirtokossági Társulás területén és a Nyírerdő Rt.-nél történt bér munkavállalás alapján végzett megfigyelések a következő átlagokat eredményezték az elmúlt két évben.
- A korábban tuskózott erdőrészekben hektáronként 1800-2000 m²-t foglaltak el a tuskóisorok, azaz cca. 19%.
- A lehordott és felmáglyázott (kazlázott) tuskók ezzel szemben csak 270 m²-t foglaltak el a tuskóisorok, azaz cca. 3%!!! A területnövekmény tehát 15-16%.
- A felmáglyázott tuskómennyiséget 60 m³/ha-ban mértük fel.
- 1 ha nemes nyáras akácós (sűrű sajmelegyes aljnövényzettel) 2800 db/ha tuskó kiszedésének és kiszállításának időszükséglete 23 óra/ha. A máglyázás (kazlázás) további 2 órát igényelt.

Ezek a teljesítmények versenyképesek a ma általánosan használt módszer eredményeivel, az ismertetett kedvező tapasztalatok pedig határozottan kifejezik előnyösségét.

E gondolatok leírását elősegítette a Profi Erfä 1997. októberi száma, ahol megjelent a BERGER cég és a Kiskun-sági Erdőgazdaság cikke, amely megerősíti az általunk is kidolgozott hasonló típusú alapgép hatékonyságát. Forgórakodó alapgépben gondolkodva új technológiai eljárások alkalmazhatók a gyakorlatban.

A nálunk fejlettebb finn erdőgazdálkodás már a hetvenes években Pallari KH 120-as tuskókiszedő (kotrógép) forgórakodó évtizedekkel előttünk megnyitotta az utat, s valószínűleg országunk gépészeti fejlettségi szintje akadályozta az újfajta alapgép elterjedését.

Kép és szöveg:

Könnyű István
erdész

Sári Zsolt
okl. erdőmérnök

Az Erdészeti Múzeum Tarjáni Antal erdőmérnök fotográfus fényképeiből összeállított időszakos kiállítást rendezett.

Támogatók, akiknek hálás köszönetünket fejezzük ki: Délalföldi Erdészeti Rt. (Szeged), Északerdő (Miskolc), Geffert István erdőmérnök (Ausztrália)